

РОЗДІЛ 1. ВИБІР І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ

1.1. Загальні вимоги

Важливим етапом у написанні курсової, дипломної та кваліфікаційної роботи з політології є вибір проблеми дослідження і формулювання теми. Для молодшої політичної науки України всі теми, що стосуються широкого комплексу питань наук про суспільство, важливі, тому що політологія знаходиться в процесі становлення і ще не може, на жаль, похвалитися рівнем застосування різноманітних методів дослідження і особливо рівнем узагальнення отриманих даних. Крім того, для України все ще головною політичною проблемою залишається опанування ідеї свободи в загальному сенсі, перш за все як автономії суспільства по відношенню до держави. Зрозуміло, що наша державність дуже молода, але і вона має всі ознаки “Левіафана” Т. Гоббса в той час, коли громадянське суспільство не склалося, а більшість населення навіть не усвідомлює його необхідності. Фундаментальні проблеми моральності і політичної свободи людини для більшості українського суспільства все ще не є важливими і проявляються тільки у зв’язку з незадоволенням економічними відносинами. Люди все ще пов’язують свої сподівання з державою, а не із своїми зусиллями, а проблема захисту людини від держави у випадку конфлікту їх інтересів розглядається як така, що не заслуговує на увагу. Тому перед українською політичною наукою стоять завдання розбудови політичного знання. Воно може розвиватися з таких чотирьох напрямків:

1. Опанування молодими політологами величезного пласта знань, яке нароблено західною політичною наукою, загальних моделей розвитку політій (Аристотель), досвіду старих ліберальних демократій. Їх можна розглядати перш за все з точки зору використання вже реалізованих схем до умов України, яка модернізує свою

політичну систему і все ще знаходиться в пошуках найбільш сприятливого варіанту. Сюди ж відносяться всі компаративістські (порівняльні) дослідження.

2. Напрямок, пов'язаний з політичною соціологією і психологією. Він обумовлений необхідністю діагностувати сучасний стан ментальності українського суспільства, раціоналізувати в політичному аспекті настрої, спрямування, переваги людей. Вже перші дослідження цих питань, а особливо електоральний аналіз виборів, показали сильний конфлікт цінностей між молодими і старшими верствами населення, між Західною і Східною частинами країни, між великими містами, містечками і селами і т.ін.
3. Аналіз політичного процесу у сучасній Україні. Це найменш розроблений напрямок, тому що він потребує високої теоретичної підготовки і вміння використовувати різноманітні методики політичних досліджень. Тут необхідні також самостійність і незалежність мислення.
4. Політико-філософські дослідження, мета яких – теоретична розробка основних категорій, концепцій, понять політичної науки. Вони потребують доброї соціально-філософської підготовки при формуванні нового знання про політику. Необхідність у таких дослідженнях дуже велика, тому що та політична дійсність, що притаманна сучасній Україні, потребує не тільки прискіпливого вивчення і систематизації фактів, але і не виникаючої з фактів абстрактної концепції подальшого розвитку.

Слід пам'ятати, що від правильного обрання теми, напрямку дослідження та складеного плану залежить якість виконання роботи.

Тематика курсових, дипломних (кваліфікаційних) робіт розробляється на спеціальній кафедрі. Студенти самі обирають ту чи іншу тему, але можуть запропонувати свою тему

роботи, виходячи з її актуальності, відповідності фахові, зі своїх наукових інтересів та сучасного стану розвитку наукових досліджень, визначальних для обраної проблеми. У більшості випадків дипломна робота студента є продовженням курсової.

При розробці і виборі тем курсових, дипломних та кваліфікаційних робіт можуть бути враховані інтереси й інших кафедр навчального закладу, особливості майбутньої діяльності випускника.

Тематика курсових, дипломних та кваліфікаційних робіт щорічно коригується з урахуванням нагромадженого на кафедрах досвіду, побажань спеціалістів, які беруть участь у рецензуванні робіт, і рекомендацій Державної екзаменаційної комісії (ДЕК).

Після вибору теми студент звертається до свого наукового керівника за консультацією. Графік консультацій по дипломних роботах повинен бути на кафедрі. Дуже важливо, коли студент спробує розробити план своєї роботи на основі вивчених літературних джерел, добре обміркує і чітко уявить собі хід її виконання, враховуючи конкретні умови, в яких йому доведеться працювати. Це дасть можливість керівникові зважити підготовленість студента до виконання даної роботи, а також надати йому допомогу саме там, де вона найбільш необхідна.

1.2. Характер кваліфікаційної роботи

Курсова, кваліфікаційна та дипломна роботи можуть мати теоретичний і емпіричний характер в залежності від обраного напрямку. У першому випадку робота пишеться на основі аналізу і узагальнення ряду літературних джерел: монографій, брошур, статей, методичних рекомендацій та ін. Студент повинен взяти з літератури основний матеріал, який стосується проблеми, що вивчається, дати оцінку вивченим роботам, висловити свою точку зору; зв'язано, грамотно і логічно обгрун-

тувати вибрану тему, зробити наукові або практичні висновки.

У другому випадку, коли робота має емпірично-дослідницький характер, студент використовує як науково-методичну літературу, так і свої спостереження і факти, результати експерименту, якщо він проводився, може висувати власні гіпотези і т.д. Курсова та дипломна, кваліфікаційна робота такого типу повинна мати теоретичну частину (30-40% загального обсягу), аналіз і узагальнення наукових даних та висновки.

Теоретичні положення наукової роботи слід підтверджувати не випадковими, а типовими для сучасного етапу розвитку суспільства фактами і прикладами. Саме тому треба уникати довільного використання фактів. Довільно взяті приклади не розкривають всебічно і переконливо суті питання і не можуть служити основою для висновків та узагальнень.

1.3. Структура роботи

Слід зауважити, що до дипломних та кваліфікаційних, курсових робіт висувається ряд вимог щодо їх структури. Основні з них такі:

- обґрунтування актуальності теми роботи, відповідність її сучасному стану розвитку політичної думки та практичним завданням сучасної політики;
- вивчення та критичний аналіз монографічної та періодичної літератури з обраної теми;
- вивчення та характеристика історії досліджуваної проблеми і її практичного стану, а також політичного

- практичного (при наявності й власного) досвіду;
- чітка характеристика предмета, мети і методів дослідження, опис та аналіз проведених автором досліджень;
- узагальнення результатів, обґрунтування їх, висновки та практичні рекомендації.

Курсова, дипломна і кваліфікаційна роботи мають свою специфіку, і їх деталі завжди потрібно погоджувати з науковим керівником. Все ж інше, що стосується їх написання та оформлення, має майже однакові риси і тому буде проаналізовано спільно.

Безпосереднє керівництво за виконанням курсової, дипломної та кваліфікаційної роботи здійснюється науковим керівником із числа професорсько-викладацького складу тієї кафедри, на якій студент проводить дослідження. У випадку виконання дослідження за межами навчального закладу додатково затверджується відповідальний консультант тієї наукової установи, де студент проводить свої дослідження.

1.4. Графік роботи

Починаючи роботу, студент повинен розподілити свій час, спланувати його і після вибору теми паралельно з навчальними заняттями взятися за її розробку. Для орієнтації наукових керівників та дипломантів пропонується наступний графік контролю за ходом підготовки дипломної роботи до захисту.

№	Заходи	Термін виконання
1	Вибір наукового керівника та затвердження теми	до 1 жовтня
2	Отримання завдання на проведення дослідження	до 15 жовтня
3	Підготовка календарного плану виконання дипломної (кваліфікаційної) роботи і затвердження його науковим керівником	до 30 жовтня
4	Підготовка та узгодження розширеного плану-конспекту дипломної (кваліфікаційної) роботи	до 10 грудня
5	Підготовка чорнового варіанту роботи для першого читання науковим керівником	до 1 березня
№	Заходи	Термін виконання
6	Усунення зауважень, врахування рекомендацій наукового керівника, подання чорнового варіанту на друге читання	до 15 березня
7	Врахування рекомендацій наукового керівника, підготовка варіанту роботи до рецензування; отримання рецензії	до 15 квітня
8	Подання роботи і рецензії науковому керівникові	до 1 травня
9	Доопрацювання дипломної (кваліфікаційної) роботи з урахуванням рекомендацій рецензента і наукового керівника. Чистове оформлення роботи, подання її науковому керівникові на підготовку відгуку	до 20 травня
10	Написання відгуку науковим керівником, його доповідь завідувачу кафедри щодо завершення роботи	За тиждень до початку роботи ДЕК
11	Захист кваліфікаційної, дипломної роботи	Тиждень атестації